

עמותת מודיעין 10

אשגר מורשת

מספר 4

מרץ 2021

אוטובוס האמהות מרץ 1988

החדירה וההשתלטות

בליל 6 – 7 מרץ 1988 חדרו דרך גבול מצרים שלושה מחבלים נחושים ומצוידים היטב והתמקמו בשעה 06:45 לערך בידי כביש מצפה רמון-שדה בוקר, בסמוך לכלא נפחא.

למקום הגיעה מכונית רנו צבאית נהוגה ע"י סמ"פ מבה"ד 1 שסיים לאחרונה תפקיד ועמו שני קצינים ושני צוערים. החמישה היו בדרכם לתחרות ניווט בה היו אמורים לייצג את בה"ד 1 וכאשר הינם ללא כלי נשק. בהגיע הרכב לאזור כלא נפחא הבחין הסמ"פ ב-"גופה" בצד הכביש, עצר, ביצע פניית פרסה והתקרב ל-"גופה".

בשלב זה וכשהיה הרכב במרחק של כ- 15 מטרים מן ה-"גופה", זו התרוממה ופתחה באש על מכונית הרנו. יושבי הרכב פתחו את דלתותיו ונמלטו למורדות המסולעים שלצידי הכביש. לאחר ניסיון קצר לאתרם, כולל ביצוע ירי והשלכת רימון לכיוון הנמלטים, נכנסו שלושת המחבלים לרכב, סובבו אותו ופתחו בנסיעה צפונה לכיוון שדה בוקר והלאה לכיוון דימונה.

מיד עם עזיבת הרכב, יצא הסמ"פ בריצה לכלא נפחא, נכנס למתחם הכלא והעביר דיווח למשטרת דימונה על הארוע, תוך שהוא ממליץ להקים מחסומים בצירים המובילים לכיוון דימונה וב"ש.

עם קבלת הדיווח הציבה משטרת דימונה מחסום לאורך הציר המוביל מירוחם לכיוון כביש באר שבע-דימונה. רכב הרנו שהגיע למקום עקף ללא קושי את המחסום, זאת לאחר שהשוטרים במחסום פתחו על הרנו באש מאקדחים (את תמ"ק העוזי שהיה ברשותם השאירו ברכב המשטרתית).

בשעה 07:45 לערך, לפני צומת ערוער ולאחר שלאחד מגלגלי הרכב נגרם נקר, עצרו המחבלים, פרקו מהרכב והשליכו רימון על סמיטריילר בו נתקלו. הסמיטריילר המשיך בנסיעה. מיד לאחר הסמיטריילר הגיע למקום אוטובוס הסעות של עובדי הקמ"ג, אשר נהגו הבחין באירוע הסמיטריילר ובמחבלים החמושים העומדים על הכביש ועצר את האוטובוס.

מדובר היה בהסעה מאוחרת של אימהות שמתוך התחשבות בפעילויות הבוקר לשהן הינן מחויבות מול ילדיהן ואליהן הצטרף עובד קמ"ג, ויקטור רם מי שאיבד את אישתו למחלת הסרטן כחצי שנה קודם לכן וטיפל בשלושת ילדיהם ולכן זכה להטבה השמורה לאימהות העובדות.

עם עצירת האוטובוס, פתח הנהג את הדלת האחורית ודרבן את הנוסעים/ות לרדת וירד גם הוא. אלה שירדו נמלטו לכיוון ממנו הגיע האוטובוס (לכיוון כללי ב"ש). בהגיע המחבלים לדלת האוטובוס, נותרו בו 11 נוסעים ובהם 10 נשים וגבר אחד. אלה הפכו מיידית לבני ערובה.

עם קבלת הידיעה על מקום הארוע, מיקמה משטרת ישראל מחסומים לאורך כביש ב"ש-דימונה, בודדה את זירת הארוע והופעל נוהל צבא-שמים (פיגוע מיקוח קרקעי).

מרחב דרום מוזעק

מרחב דרום, בו שימש באותם ימים אהרון פלר כמפקדו ואנוכי דרור ולדר כסגנו, קיבל מפיקוד הדרום דיווח על האירוע ויצאנו בנסיעה לאזור האירוע וזאת לאחר שאספנו ממפקדת המרחב ארגז צב"ש ובכלל זה תעודת אירוע פח"ע פנס כחול מהבהב (קוז'אק), נשק אוטומטי, אזיקי פלסטיק, כלי כתיבה וכל הציוד האחר המוכר לטובת טיפול בארוע מסוג זה.

יצוין שמרחב דרום ביצע עם יחידות פיקוד הדרום בשיגרה שפע תרגילים של תסריטי צב"ש, כך שהיכרות בין המרחב לבעלי התפקידים הרלבנטיים בפיקוד, הייתה טובה.

הגענו, פלר והח"מ, לאזור האירוע, שם חברנו למפקדה הזמנית של הפיקוד, שהייתה בתחילת התארגנות, קיבלנו עדכון קצר מאוד לגבי תמונת המצב ויצאנו לכיוון האוטובוס, לאורך הרכס שממערב למקום עמידת האוטובוס. במקביל הוזעקו לאירוע כל קציני המרחב האחרים.

יצוין שעד הגעתנו לאזור האירוע, החל מפקד מרחב נגב במ"י, נצ"מ חיים בן איון (ז"ל) לתקשר עם המחבלים. בתנועה לכיון עמדת הדוברות וכשאנחנו היחידים שמצויים בקרבת האוטובוס, נורתה לעברנו אש אוטו' מהאוטובוס, עברנו לתנועה שפופה ובהמשך לזחילה והתמקמנו מאחורי סלע הצמוד לקצה השלוחה ובנק' הקרובה האפשרית לאוטובוס.

יצוין שהאוטובוס נעצר, שלא במתכוון כמובן, בנקודה אופטימלית מבחינת כח ההשתלטות (וגם מבחינתנו). מדובר היה בנקודה בה, לטובת סלילת הכביש, נחצב קטע מהשלוחה שבמקום, כך שמשני צידי האוטובוס היו מעין קירות בגובה של מטר וחצי-שניים, כך שמי שמצוי על השלוחה הקטועה, אינו נצפה מהאוטובוס.

יצרנו קשר בצעקות עם המחבלים כאשר פלר שימש כדובר ואנוכי הח"מ מסייע לצידו בקשר עם החפ"ק, באמצעות טלפון שדה שנפרס לטובתנו, להעברת תמונת מצב לגבי המתרחש באוטובוס לאחור וקבלת הנחיות מהחפ"ק לגבי ההתנהלות מול המחבלים. את כלל התנהלות תיעדתי בפנקס שהיה ברשותי.

תמונת המצב הייתה כזו שברור לכל שמדובר בחוליה רצחנית, חמושה היטב, נחושה ואמיצה. ברור היה שאלה מצוידים בנשק אוטומטי וברימונים. כאן יצוין שלמזלנו שכחו המחבלים תרמיל רימונים ברנו הצבאית - מדובר היה בכ- 15 רימונים מסוג F1 !!

התחלנו בשיחות עם דובר המחבלים, כאשר אלה מציגים דרישה לשחרור אסירים וכן לפגישה עם נציג הצלב האדום. נאמר להם שבכוונתנו להיענות לדרישותיהם ושבינתיים יכינו את רשימת המחבלים שהינם דורשים לשחרר. כל הפעולות בוצעו בתיאום עם החפ"ק שהתארגן במדרון אחורי.

נקודה חשובה, קריטית – לאורך כל הארוע ולמרות שמדובר היה כאמור בחוליה רצחנית, אף גורם, למעט צוות הדוברים, לא יצר מגע עם המחבלים, קרי, אף נציג צלב אדום או שגריר כלשהו לא הגיעו לשוחח עם המחבלים.

זמן לא רב לאחר הגעתנו ותחילת המו"מ עם המחבלים, הבחנו בלוחמי הימ"מ מגיעים "בטפטופים" ומתמקמים מאחורינו ומימיננו. עם הזמן הגיעו למקום 10-12 לוחמים ששכבו בשורה כשפניהם לכוון האוטובוס, ללא קשר עין עימו.

במקביל להגעת לוחמי הימ"מ התקרב לזירה מסוק יסעור הנושא בתוכו את לוחמי סיירת מטכ"ל. ביקשתי מהחפ"ק להימנע מהנחתת המסוק בזירה, שכן היה ברור שהדבר יביא לעצבנות יתר מצד המחבלים, שעלולים לגבות מחיר על הדבר. המסוק אכן לא נחת בזירה.

הבסיס לתובנה היה תלונות דובר המחבלים לגבי כלי רכב צבאיים שנצפו מדרום מערב לאוטובוס ושהיו חלק מתרגיל שלדי שהתקיים במקרה במרחב. זמן לא רב לאחר התמקמותנו בעמדת הדוברים, הבחנתי באדם נמוך קומה, לבוש בג'ינס וחולצת טריקו, שהגיע בזחילה והתמקם לידינו. לשאלתי "מי אתה ומה אתה עושה כאן" ענה האחרון "אני מהיחידה".

בהמשך התברר שמדובר היה בעמירם לוי שהגיע למקום, ככל הנראה מתוך תקווה שאלוף הפיקוד, איציק מרדכי, יחליט להעדיף את סיירת מטכ"ל על הימ"מ לצורך ביצוע ההשתלטות.

משא ומתן והכנות למבצע

בשלב מסוים, בשל הקושי לשמוע את המחבלים, שסגרו את רוב חלונות ווילונות האוטובוס, הצענו למחבלים, בתיאום עם החפ"ק, להעביר להם מגפון. לאחר קבלת הסכמה מצידם, נטלתי את המגפון שלי, התקררתי לשפת המצוק והשלכתי אותו לכוון האוטובוס כדי שייאסף ע"י המחבלים. בסיום האירוע אגב, הוחזר המגפון כשהינו מחורר מכדורים.

כחלק מהערכות כוח הימ"מ התמקם כוח צלפים שלהם בחזית האוטובוס, כשהינו מוסווה מתחת לכלי רכב שחסם את הכביש וכוח נוסף התמקם על הדופן המזרחית של הכביש, בצידו הרחוק של האוטובוס. בשעה 09:30 הודיעו המחבלים שאם בתוך שעה לא יגיע נציג הצלב האדום הם יוציאו להורג בן ערובה. הערכתנו לגבי רצינות כוונותיהם הועברה כמובן לחפ"ק. בשעה 10:00 לערך, ולאחר שהגיע למקום צוות המו"מ המטכ"לי, בראשות פרופ' אריאל מררי ושיכנע את אלוף הפיקוד להחליף את הדוברים מן היחידה בצוות דוברים של הצוות המטכ"לי.

מי שהחליף את פלר כדובר היה א' מי שהכרנו היטב מתפקידו כחוקר ובודק פוליגרף במרחב אשקלון של השב"כ. לאורך כל השעות שלנו בצמוד לא', שבנו והזכרנו לו את אולטימטום המחבלים, האמור לפקוע בסביבות 10:30.

בשעה 10:30 וללא התרעה מוקדמת, נשמעה מהאוטובוס יריה בודדת (זיהינו שמדובר בירי רוס"ר קלאצניקוב), מיד לאחריה צרחות של אישה ומיד לאחר מכן נשמע ירי של 2 כדורים נוספים, שהשתיקו את צרחות האישה.

לאחר הירי השני קרא דובר במחבלים לעברנו "קתלנא ואחד".

מההכרזה היו ברורים שני דברים – שהם הרגו גבר (בדיעבד יתברר שהיה מדובר בויקטור רם ז"ל) ושמדובר בבדואים (בגלל ההגיה – גתלנא במקום קתלנא). בהמשך נמצא שהאישה שנרצחה, בירי מקרל-גוסטב, הייתה מרים בן יאיר ז"ל.

פריצה והשתלטות

זמן קצר לאחר מכן ולאחר שכוח הימ"מ היה ערוך לפריצה, קיבל מפקד הימ"מ, אליק רון, את אישור אלוף הפיקוד להשתלט על האוטובוס כשהתנאים מבחינתו יבשילו.

האות ללוחמים לפרוץ לאוטובוס היה ירי צלפים על שניים מהמחבלים ומייד לאחר מכן החלה הפריצה, כאשר כוח הלוחמים שהיה מאחורינו התרומם ופתח בריצה מהירה לכיוון המצוק והאוטובוס, תוך שהם מבצעים ירי מסיבי במהלך ההתקרבות לאוטובוס.

במקביל פרץ גם הכח שהיה מעברו השני של האוטובוס.

מפקד צוות לוחמים שהיה מעברו השני של האוטובוס, אלי אמסלם, טיפס על האוטובוס, הכניס יד המחזיקה באקדח דרך החלון, זיהה מחבל חי שוכב על רצפת האוטובוס ומחזיק בידו קרל גוסטב והרגו, מבלי שהנ"ל הספיק לירות.

בתוך כ-30 שניות הסתיימה ההשתלטות, כאשר במהלכה נהרגה בת ערובה נוספת – רינה שרצקי ז"ל.

אחרית דבר

אירוע אוטובוס האימהות, שקדמה לו טראומת אוטובוס קו 300, הינו אירוע מכוון בתולדות הימ"מ. מאז אירוע זה מוכר הימ"מ כיחידה הלאומית לטיפול באירועי פיגוע מיקוח וכך היה למעט חריגה טראגית אחת – פרשת חטיפתו ורציחתו של נחשון וקסמן ז"ל והניסיון הכושל של סיירת מטכ"ל לחלצו, זאת כנגד כל הסיכויים בדפ"א שנבחרה ע"י הסיירת.

לקחים מרכזיים

בעקבות האירוע הופקו מספר לקחים בתחומי ההצטיידות וההתנהלות, על מנת לשפר את גמישות ההפעלה וזמן התגובה של הקת"מים והחוקרים בארועי פיגוע-מיקוח ובכלל.

סגירת מעגל

בסיום ההשתלטות על אוטובוס האימהות, מסר לי קמ"ן הימ"מ, שלמה בוימסטר, עימו הייתה למרחב היכרות קרובה מתפקידו הקודם כרלמ"ב נגב, ספר קוראן במהדורת כיס, שהיה בכיס חולצתו של אחד המחבלים ואשר בו סימני פגיעת קליע, מאלה שנורו ע"י לוחמי הימ"מ.

ב- 28 אוק' 2018, במסגרת אירוע לציון 30 שנה לפרשת אוטובוס האימהות, אליה הוזמנו פלר ואנוכי, הוחזר הקוראן לימ"מ לטובת הצבתו בחדר המורשת של היחידה.

כתב: אל"מ דרור ולדר